

SAMEN STEVIG STAAN
Ouder- en Kindtraining ter vermindering van gedragsproblemen
bij jeugdigen met licht verstandelijke beperking.

Het project *Samen Stevig Staan* vormt een onderdeel van het samenwerkingsverband tussen VOBC-LVG, de Borg, Universiteit Utrecht en de Radboud Universiteit Nijmegen.

Samen Stevig Staan is een training die is ontwikkeld door onderzoekers van de Universiteit Utrecht in samenwerking met behandelaars van diverse LVG instellingen. De training is een aanpassing van de cognitieve gedragstherapie *Minder Boos en Opstandig* (Van de Wiel, Hoppe, & Matthys, 2003), en is bedoeld voor kinderen en jongeren van 10 tot 16 jaar met oppositioneel-opstandige of antisociale gedragsproblemen en hun ouders.

De training *Samen Stevig Staan* bestaat uit 2 delen: een Kindtraining en een Oudertraining die onderling samenhangen. Zowel de kind- als oudertraining wordt in groepsverband gegeven (vijf jeugdigen en hun ouders).

De **kindtraining** bestaat uit 12 bijeenkomsten van 75 minuten, waarin een aantal vaardigheden wordt getraind die van belang zijn voor sociaal gedrag: 1) basale communicatieve vaardigheden, 2) herkennen van en omgaan met emoties en 3) probleem oplossingsvaardigheden.

De **oudertraining** bestaat uit 10 bijeenkomsten van 1 ½ uur, waarin opvoedingsvaardigheden worden getraind, zoals: 1) regels stellen, 2) omgaan met gedrag van kind (belonen en straffen), 3) positief opvoeden, en 4) probleem oplossingsvaardigheden.

Het doel van de training *Samen Stevig Staan* is om zowel de jeugdigen als hun ouders beter toe te rusten om het oppositioneel-opstandige en antisociale gedrag van het kind af te laten nemen. Om de transfer te bevorderen van het geleerde gedrag in de training naar de thuis-, groeps- en schoolsituatie, worden niet alleen ook de ouders getraind maar worden ook de groepsleiders en leerkrachten nauw betrokken bij de training.

De oorspronkelijke training *Minder Boos en Opstandig* laat in de populatie normaal begaafde jeugdigen een vermindering van agressief gedrag zien en op de langere termijn een vermindering van roken, cannabisgebruik en delinquent gedrag. Om de effectiviteit van de nieuw ontwikkelde training *Samen Stevig Staan* bij LVG jeugdigen vast te stellen, wordt een onderzoek uitgevoerd door de Universiteit Utrecht. Met dit onderzoek zijn we er op gericht dat er een evidence-based behandelprogramma in Nederland beschikbaar komt voor de LVG-sector.

Deelname project

Om de training *Samen Stevig Staan* te onderzoeken op effectiviteit, vragen we de medewerking van LVG instellingen. Door deelname aan dit project, kunt u een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een effectieve behandelmethode voor de hele LVG-sector. Bovendien heeft uw instelling na afloop van het project ervaring met het geven van de training en kan de training, bij gebleken effectiviteit, makkelijk geïmplementeerd worden in uw instelling.

Wij zijn op zoek naar instellingen waar dagbehandeling wordt aangeboden op tenminste 2 locaties, aan jeugdigen tussen de 10 en 16 jaar met externaliserende gedragsproblemen.

Zou u willen deelnemen aan ons onderzoek? Dan is het van belang om te weten dat dit enige investering zal vragen van uw instelling. Enerzijds betreft dit een tijdsinvestering van medewerkers voor het uitvoeren van de *training*. Anderzijds betreft dit tijdsinvestering van medewerkers, jeugdigen en hun ouders en leerkrachten voor het invullen van vragenlijsten t.b.v. het *onderzoek*.

Training

De training zal binnen de eigen instelling gegeven worden door eigen medewerkers: 1) een therapeut (kindtraining), 2) een maatschappelijk werker (oudertraining) en 3) een groepsleider (co-therapeut kind- en oudertraining). Er zal tevens een rol zijn voor de gedragsdeskundige in de bevordering van de transfer van de training naar de behandelgroep.

Dit betekent dat uw instelling een aantal mensen zal moeten vrijmaken om de training te kunnen geven. Het voordeel hiervan is dat wanneer deze medewerkers eenmaal een training hebben gegeven, zij daarna kunnen fungeren als de trainer van *Samen Stevig Staan* binnen uw instelling. Dit maakt de implementatie van de training makkelijker.

Onderzoek

Het onderzoek zal uitgevoerd worden door onderzoekers van de Universiteit Utrecht (UU). Dat betekent dat zij afspraken maken met medewerkers over het invullen van vragenlijsten. Tevens zullen zij, in overleg met u, de medewerkers en school, apart met ieder deelnemend kind een aantal taakjes doen en samen vragenlijsten invullen. Dit zal tijdens schooltijd gebeuren in overleg met docent. Daarnaast zullen de onderzoekers afspraken maken met ouders om tijdens een huisbezoek gezamenlijk een aantal vragenlijsten in te vullen. Tot slot zullen de onderzoekers afspraken maken met de leerkrachten over het invullen van een vragenlijst.

Hieronder is per persoon aangegeven wat de tijdsinvestering zal zijn voor het uitvoeren van de training en voor het onderzoek (voor totaal overzicht zie Tabel 1, p4).

Therapeut / maatschappelijk werker/ groepsleider als co-therapeut

Training

- Deze 3 medewerkers zullen voor de training begint zelf getraind worden in het geven van de kind- en/of oudertraining (1 daagse training).
- Geven van de training kost gemiddeld 0,1 fte per week gedurende 6 maanden.
- Tijdens het geven van de training hebben deze medewerkers 1 x per maand een intervisiebijeenkomst met trainers van andere instellingen (6 dagdelen in 6 maanden).

Gedragsdeskundige

Training

- De gedragsdeskundige zal voordat de training begint deelnemen aan de training voor de therapeut, maatschappelijk werker en de co-therapeut (1- daagse training).
- Tevens zal zij/hij betrokken worden bij de training, zodat zij/hij de groepsleiders kan ondersteuning/coachen om de transfer van het geleerde gedrag in de training naar de groep te bevorderen (ondersteuning/coaching van groepsleiding behoort wrs al tot het takenpakket van gedragsdeskundige; deze ondersteuning zal daarom wrs niet veel extra tijd kosten. Te denken valt aan 1 uur per week voor extra vragen van groepsleiders, evt een aantal extra overlegmomenten over het doorvoeren van de training op de groep en de mogelijke manieren van bekrachtigen van het geleerde gedrag op de groep)

Overige groepsleiders

Training

- Om de transfer van de training naar de groep te bevorderen, zullen alle groepsleiders van de jeugdigen die de training krijgen, geïnformeerd worden over de kind- en oudertraining tijdens een informatiemiddag.
- Na iedere bijeenkomst van de kindtraining krijgen de groepsleiders een samenvatting.
- Daarnaast zullen zij door de eigen gedragsdeskundige ondersteund/gecoacht worden op de groep. Dit zal nauwelijks extra tijd kosten, evt. een aantal extra overlegmomenten over het doorvoeren van de training op de groep en de mogelijke manieren van bekrachtigen van het geleerde gedrag op de groep.

Onderzoek

- Van een aantal groepsleiders (1 per ieder deelnemende jeugdige, bijv. de persoonlijk begeleider) zal door de onderzoeker (UU) gevraagd worden vóór, tijdens en 3 keer na de training vragenlijsten in te vullen over het gedrag van de jeugdige (5 keer verspreid over 1 ½ jaar; gemiddeld om de 3 maanden) (tijd per keer: ongeveer 30 minuten).

Jeugdigen

Training

- Per locatie worden 5 jongens en meisjes tussen de 10 en 16 jaar met gedragsproblemen geselecteerd. Op de ene locatie zal deze groep van 5 jeugdigen een training volgen, op de andere locatie niet (zij fungeren als de controlegroep). De controlegroep ontvangt de gebruikelijke behandeling.
- Over een periode van 6 maanden zal de trainingsgroep 12 keer 75 minuten in een groepje van 5 bij elkaar komen en er zullen thuisopdrachten worden gemaakt om het geleerde in de praktijk uit te voeren.

Onderzoek

- Bij alle kinderen (zowel in trainingsgroep als in controlegroep) zal vóór en 3 keer na de training informatie worden verzameld door de onderzoeker (UU) over hun eigen intellectueel functioneren, impulsiviteit, gedrag, en sociale probleemoplossingsvaardigheden, en over het opvoedingsgedrag van de ouders. (4 keer verspreid over 1 ½ jaar; gemiddeld om de 6 maanden) (tijd per keer: ongeveer 2 uur). Kinderen worden idealiter op school bezocht, zodat het onderzoek niet ten koste gaat van de dagbehandeling en vrije tijd thuis.

Ouders

Training

- Ouders van kinderen in de trainingsgroep nemen deel aan de oudertraining. Zij zullen over een periode van 6 maanden 11 keer 1 ½ uur in een groepje van 5 ouderparen bij elkaar komen op de instellingen voor de oudertraining. Onderdeel van de training is dat zij thuisopdrachten maken om het geleerde in de praktijk uit te voeren.
- Na iedere bijeenkomst van de kindtraining krijgen de ouders een samenvatting.

Onderzoek

- Aan alle ouders van de deelnemende jeugdigen (dus ook die uit de controlegroep) zal door de onderzoeker (UU) gevraagd worden vóór, tijdens en 3 keer na de training vragenlijsten in te vullen over het gedrag van hun eigen kind, en over hun eigen opvoedingsvaardigheden (5 keer verspreid over 1 ½ jaar; gemiddeld om de 3-6 maanden) (tijd per keer: 4 x 2 uur en 1 x 20 min). Ouders worden hiertoe thuis bezocht, zodat het

eenmalig tijd kost en de onderzoeker evt hulp kan bieden bij het invullen van de vragenlijsten.

Leerkracht

Training

- Om de transfer van de training naar de klas te bevorderen, krijgt de leerkracht van de kinderen uit de training na iedere bijeenkomst een samenvatting. De leerkracht zal de informatiemiddag bijwonen.

Onderzoek

- Van de leerkracht zal door de onderzoeker (UU) gevraagd worden vóór, tijdens en 3 keer na de training vragenlijsten in te vullen over het gedrag van de jeugdige (5 keer verspreid over 1 ½ jaar; gemiddeld om de 3-6 maanden) (tijd per keer: ongeveer 30 minuten).

Tabel 1: Overzicht tijdsinvestering per onderdeel voor individuele personen

	Training/ workshop	Training geven	Intervisie	Onderzoek	Totale tijd
Therapeut	1 dag	0,1 fte in 6 maanden	6 dagdelen in 6 maanden		17 dgn
Maatschappelijk werker	1 dag	0,1 fte in 6 maanden	6 dagdelen in 6 maanden		17 dgn
Co-therapeut (groepsleider)	1 dag	0,1 fte in 6 maanden	6 dagdelen in 6 maanden		17 dgn
Gedragsdeskundige	1 dag	Ondersteuning: 1 uur p/wk?	6 dagdelen in 6 maanden		7 dgn
Groepsleiders	1 middag			5 x 30 min in 1 ½ jaar	6,5 uur.
Jeugdige		12 x 75 minuten in 6 maanden		4 x 2 uur in 1 ½ jaar	23 uur
Ouders		10 x 90 minuten in 6 maanden		4 x 2 uur en 1 x 20 min in 1 ½ jaar	23 uur en 20 min
Leerkracht				5 x 30 min in 1 ½ jaar	2 uur en 30 min

Informatie

Heeft u interesse om deel te nemen of heeft u vragen of opmerkingen, neemt u dan contact op met: Hilde Schuiringa: H.Schuiringa@uu.nl 030 – 2532389, of Maroesjka van Nieuwenhuijzen: M.vanNieuwenhuijzen@uu.nl 030-2531785, beide als onderzoekers werkzaam bij de Universiteit Utrecht. De projectgroep bestaat uit Drs. Hilde Schuiringa, Dr. Maroesjka van Nieuwenhuijzen (projectleider), Prof. Dr. Bram Orobio de Castro en prof. Dr. Walter Matthys.